

Du är högt benådad!

Predikan på Maria Bebdelsedag 2020 i S:t Peters kyrka

Sune Fahlgren

Textläsning: Luk 1:26–38

I den sjätte månaden blev ängeln Gabriel sänd från Gud till en ung flicka i staden Nasaret i Galileen. Hon hade trolovats med en man av Davids släkt som hette Josef, och hennes namn var Maria. 28Ängeln kom in till henne och sade: "Var hälsad, du högt benådade! Herren är med dig."

29Hon blev förskräckt över hans ord och undrade vad denna hälsning skulle betyda. 30Då sade ängeln till henne: "Var inte rädd, Maria, du har funnit nåd hos Gud. 31Du skall bli havande och föda en son, och du skall ge honom namnet Jesus. 32Han skall bli stor och kallas den Högstes son. Herren Gud skall ge honom hans fader Davids tron, 33och han skall härska över Jakobs hus för evigt, och hans välde skall aldrig ta slut."

34Maria sade till ängeln: "Hur skall detta ske? Jag har ju aldrig haft någon man." 35Men ängeln svarade henne: "Helig ande skall komma över dig, och den Högstes kraft skall vila över dig. Därför skall barnet kallas heligt och Guds son. 36Elisabet, din släkting, väntar också en son, nu på sin ålderdom. Hon som sades vara ofruktsam är nu i sjätte månaden. 37Ty ingenting är omöjligt för Gud." 38Maria sade: "Jag är Herrens tjänarinna. Må det ske med mig som du har sagt." Och ängeln lämnade henne.

<Så lyder det heliga evangeliet! Lovad vare du, Kristus>

Introduktion: Jag mötte Nåden!

Nyss sjöng vi "av fröjd vill hjärtat gråta" (Sven Lidman). Det händer ibland att jag blir rörd och gråter av glädje. Så var det förra söndagen när jag skulle be för vår nya medlem Stephan. Det kändes så stort att få ta emot en ny medlem i S:t Peter, och jag anade vilken nåd det var för Stephan att få ta detta steg i livet.

Det har kommit glädjetårar många gånger i mitt liv när jag förnummit strömmar av nåd. Första gången var jag nitton år. Efter många års kamp

med andra människors krav och förväntningar på mig, och med dåliga självkänsla och med problem som stamning, mobbning i skolan och skuldkänslor ... mötte jag Guds nåd i en sammankomst här i Stockholm i Blå salen på Västmannagatan. Bland dem som medverkade fanns Ylva Eggehorn och andra i den då spirande Jesusrörelsen.

Där och då upptäckte jag **en underliggande ström av kärlek genom mitt liv**. Och den har funnits där, och den finns där hela tiden – vare sig jag märker det eller inte. Men mitt möte med Jesusfolket gav strömmen av kärlek ett namn: Nåden! Av fröjd grät nittonåringen.

Nåden är för alla. Inget undantag. Nåden är ingen blixtnedslag från himlen. Det är inte heller en belöning för att man uppfört sig väl. Det är Guds oändliga kärlek som strömmar i och genom våra liv.

Maria är "högt benådad"

Berättelsen om ängeln Gabriels besök hos Maria, en ung flicka i Nasaret, handlar om hennes omtumlande möte med nåden. Ängeln hälsar Maria med orden: *Du är högt benådad!*

De orden gällde Maria, men inte enbart. Orden är också en hälsning till varenda människa, eftersom Maria som födde Jesus är en "ny Eva" för en upprättad mänsklighet!

Låt oss börja med det faktum att Maria är "högt benådad". Det innebär att hon är älskad och värdefull inte för att hon födde Jesus, utan därför att nådens strömmar omslöt henne. Maria blev rörd. Hon blev med bibelns språkbruk "förskräckt" över att få ett sådant tilltal, men så känner vi alla när vi anar Gud. För Maria kom glädjetårar och hon utbrister i en av de vackraste sångerna vi har i Bibeln. Ni kan ta del av sången i fortsättningen på den bibeltext jag läste (Luk 1:46–55).

Texten är inspirerad av sången som Hanna (profeten Samuels mamma) sjöng (**enligt Första Samuelsbokens andra kapitel**). Maria lovprisar Guds nådefulla storverk i skapelsen och historien, och trots att hon är kvinna och mycket ung är hon inte rädd att ta politiska ställningstaganden.

Sången är känd från dess första ord på latin – *Magnificat* ("Upphöjer"), och många kristna ber den i varje aftonbön (vespern).

Ett okänt storord

Berättelsen om ängelns besök hos Maria hjälper oss att se betydelsen i ordet nåd, ett storord i Bibeln och i kristen tro. Men för moderna människor verkar "nåd" i många fall vara något okänt eller dunkelt. Möjligtvis en juridisk term för att bli befriad från straff. Men ordet nåd på latin – *gratia* – betyder gratis!

Okunskapen beror delvis på att vi lever i ett **utbudssamhälle** med en ström av ständig konsumtion. Ingenting är gratis, även om det framställs så. Till vardags ser vi oss själva mer som **kunder** än som "nådens barn". Det visar sig till exempel i våra relationer. Vi uppträder ofta som kunder i relation till varandra; Vi ställer krav, vi klagar på allt och alla. Kristna gör det också på församlingen, på gudstjänsten, på kristen gemenskap. Det har blivit en marknad. Det hörs väldigt sällan att vi är nådens barn, utan vi vill "få något", alltså konsumera – inte tjäna och ge.

*Något viktigt saknas i det konsumtionsmönster som formar oss idag:
Marknaden saknar Nåden! Vi gestaltar därför inte att livet är en gåva, att var och en är älskad och duger!*

Vi lever också i ett utpräglat **prestationssamhälle**. Vi ser oss därför mer som utförare (entreprenörer) än mottagare. Baksidan på prestations-samhället är att många känner sig misslyckade, utarbetade och stressade – redan innan arbetsdagen börjar. Högsta drömmen för många har blivit en "tom kalender". Psykisk ohälsa breder ut sig.

Något viktigt saknas i prestationssamhällets ständiga jämförelser och stress: Nåden saknas! Bara nåden ger ett egenvärde i botten. En vila. En inre trygghet.

Maria mötte nåden

Berättelsen om Maria börjar med konstaterandet att hon är älskad och dyrbar i Guds ögon. Hennes värde bygger alltså inte på prestationer eller hur marknaden värderar henne.

Maria var en ung tonårsflicka, oskolad, förlovad med en äldre man. Hon bodde i en liten by i ett område som betraktades av judar som oandligt och opålitligt. Till henne säger ängeln: "Maria, du är högt benådad!"

- I den nåden väntade för Maria ett helt liv med Gud under mottot: "Inget är omöjligt för Gud". All gudstro är jordad i nåden!
- I den nåden fick Maria en tjänst, ett heligt uppdrag. Och hon säger helhjärtat: "Ja, må det ske mig som du har sagt. Jag är Herrens tjänarinna". Allt tjänande är jordat i nåden!
- I den nåden fick hon också Andens kraft för sitt liv i Guds tjänst. Andens gåvor är *nådegåvor*!

Andra berättelser i Bibeln har liknande mönster

Evangeliet om Jesus Kristus börjar alltså med nåd! Lukas är noga med att lyfta fram denna överraskande glädje. Maria, som blev Jesu mor, hade funnit nåd inför Gud.

Även bland de första kristna stod nåden i centrum, inte minst när det var dags för det allra första generationsskiftet. Ett bra exempel på det är när den åldrade Paulus skulle föra stafettpippen vidare till den unge församlingsledaren Timotheos. Det finns två brev bevarade i det ärendet.

Nyckelorden i dessa brev är inte "visioner" eller "en lista med arbetsuppgifter" utan orden "nåd, barmhärtighet och frid". Redan öppningen av första brevet har dessa storord.

Sedan beskriver Paulus vilket uselt utgångsläge han hade haft i livet, vilka urusla förutsättningar han hade som människa. Han var hädare av Gud och en hänsynslös förföljare av troende. Paulus går inte i detaljer i detta, utan skyndar sig att säga till Timotheos: "Men jag mötte nåd och barmhärtighet" (1 Tim 1: 12-16).

Likt berättelsen om Maria så skriver Paulus att "nåden överflödade" i hans liv. Märk ordvalet. Nåden är inte bara som ett vattenglas, utan något som "överflödar". Det är strömmar av kärlek som sköljer över oss.

I detta möte med Guds nåd låg ett helt nytt liv och väntade på Paulus. Från den stunden kunde han tala om sig själv med ett nytt språk: "Gud fann mig förtroende värd". "Gud tog mig i sin tjänst." I nåden blev allt det möjligt som inte annars är möjligt.

"Just den nåd" som passar uppdraget

En annan aspekt av nåden lyfts fram i brevet till de kristna i Efesos. I Ef 4:7 står det att "Var och en av oss har fått *just den nåd* som Kristus har velat ge honom."

Vad det egentligen innebär utvecklas i verserna som följer. Nåd leder till olika uppdrag, tjänster, ansvar ... Här finns en precision som vi behöver stanna upp kring. Det finns nåd som passar varje livsuppgift: "just den nåd..."

Det innebär att det finns en speciell kraft till varje uppdrag. Maria fick just den nåd och kraft som hon behövde. Timotheos fick just den nåd och kraft han behövde. Jag har fått just den nåd och kraft jag behöver för mina uppdrag som medmänniska och kristen.

I orden "just den nåd" ligger också något konstnärligt. Det handlar om en egenart hos oss var och en. Detta konstnärliga i nåden kan vi kanske få syn på med hjälp av berättelsen om lärjungen Petrus när han fick kallelsen att bli "människofiskare" (Joh 21:1ff).

Den erfarne fiskaren Petrus hade fiskat hela natten. Resultatlöst, men på stranden står då Jesus och ropar: "Lägg ut på andra sidan!" Petrus är tålmodig. Han tar emot rådet – och vad händer?

Fisk flyttar på sig. Näten fylls till bristningsgränsen. Det är 153 stora fiskare. Här får vi en bild som Petrus aldrig glömmer. En bild av något som är mer än fiske. Här är framtiden för Guds rike. Det är fisk överallt. Man ropar till varandra: "Kom och hjälp oss."

Här i St Peters kyrka har vi också gjort Petrus erfarenhet: resultatlösa verksamheter. Vi har slitit. Vi har undrat vad som är fel. Men så står Jesus

där på stranden och ropar: "Lägg ut på andra sidan." Det finns fisk överallt. Guds rike är större än en liten fiskebåt.

Det konstnärliga, vad är då det? Jo, Jesus ser på Simon Petrus och säger:
- Var inte rädd. Hädanefter ska du fånga människor. I grundtexten är ordet för "fånga", *poieo*, samma grundljud som svenskans poesi.

När vi talar om nåden i Gud rike, då är det bra att tänka utanför boxen. "Poesi" för tanken till konstnärlighet. Sättet att förkroppsliga nåden i våra liv är något konstnärligt. Det finns ingen färdig mall. Inte en form du ska fylla. Hur du ska tjäna skapas i mötet mellan Jesus och dig. Utifrån den du är, dina förutsättningar, allt det du gått igenom i livet. Du kan bara göra det på ditt sätt. Du har fått "just den nåd" som passar dig!

Nåden förmerar, multiplicerar våra erfarenheter. "Just den nåd" betyder att du gör tjänandet på ditt sätt. Släpp loss kreativitet! I nådens hav blir det möjligt som inte blir möjligt annars.

Här finns en dröm om församlingen

Utifrån nåden finns en riktning för vad församling är i praktiken. Petrus, människofiskaren, skriver i sitt brev: "Tjäna varandra, var och en med den nådegåva han fått. Som goda förvaltare..." (1 Petr 4:10).

En kristen församling är då en plats där människor med trasiga liv, med förbrukade förtroenden utbrister: "Men jag mötte nåden, barmhärtigheten". En kristen församling har sin förebild i Maria: "Högt benådad".

Det är en plats där de som trodde att de skulle möta förakt och trångsynthet får fritt tumla runt i gemenskapen. Med ett förvånat och lättat uttryck säger de: "Men jag mötte nåden."

Det är en plats där alla duktiga som fastnat i sin förträfflighet erfar en gemenskap, där de äntligen får släppa taget om sin duktighet. Flytande på nådens hav vittnar de och säger: "Men jag mötte nåden."

Som Maria ska vi föda in Kristus i Stockholm, men just den nåd vi var och en fått!

Hur tar jag då emot den nåden?

Hur håller jag mig till nåden? Jag vet att det kan bli ansträngt. Men det är motsatsen som är nyckeln: Sluta försöka! Sluta fundera på hur det fungerar. Då bär nåden. Gör som Maria – ställ frågan ”Hur ska det ske?” och så får också du svaret: ”För Gud är det möjligt”.

Många försöker för mycket och låter Gud göra för lite. ”Det händer när du vilar”, säger Tomas Sjödin i en av sina böcker. Alltså nåden tar du emot när du släpper taget.

Vi lever i en genomförsökt, trött kristenhet i Sverige. Budskapet från Maria är: ”Sluta försöka. Låt Gud göra det. Det är redan klart. Jesus älskar dig.”

Så här lät sångerna från den tid då jag först mötte nåden i Jesusrörelsen:

”När jag vilar, verkar Jesus i mig, när jag vilar från mina verk.”

”Genom stillhet och förtröstan, ska vi vara starka, säger Herren vår Gud.

”Herren ska strida för er, och ni ska vara stilla därvid.”

Ser du mönstret hos Maria, Petrus, Timotheos och de första kristna? Ser du hur man kommer åt nåden? Sluta att försöka! Allting är redan klart.

Nådens hemlighet är att någonting händer när vi släpper taget.

Nådens hemlighet är att Gud vill sätta in andra krafter. Andens vind blåste i det lilla rummet i Nasaret. Skapelseunder sker där nåden strömmar. I Maria. I dig. I mig. I vår församling. I den Corona-kris som hemsöker världen.

Vi lever av nåd!

Amen